
SAŽETAK

Posljednjih desetljeća u Katoličkoj crkvi buja vrlo intenzivan duhovno-religiozni život. I to ne u njezinim službenim strukturama, nego ponajprije u laičkim gibanjima i eklezijalnim pokretima čiji su pripadnici najvećim dijelom mladi ljudi, studentska mladež, intelektualci i ljudi srednjih godina. Nakon iskušenja sekularizacije religija i religioznost ponovno doživljavaju svoj procvat.

Za opće sociološkijske vidike pak najvažnije je sljedeće pitanje. Koji su to uzroci potakli suvremeno, od seizmografa religijskoga i društvenoga ponašanja nepredviđeno bujanje i nicanje sakralnih družbi, duhovnih gibanja, novih religijskih i eklezijalnih pokreta? Odgovore bi, prema mišljenju autora, trebalo potražiti u radikalnoj sekularizaciji ne samo suvremenog svijeta nego i religijskih institucija u njemu. A pretjerana svjetovnost svijeta, odnosno radikalna sekularizacija dovodi do antisekularizacije, reakcije pobune onih koji ne žele živjeti u "svijetu bez sadržaja i smisla". Radikalizam sekularizacije i pretjerana svjetovnost ne mogu se održati.

Iskonska pitanja cjelovitoga smisla ljudske egzistencije ne mogu se dugo i bez ozbiljnih posljedica prešućivati. Ono pak, što je na globalnom društvenom planu prethodilo antisekularizaciji, bilo je svekoliko *potkapanje temelja i rušenje religijskih sadržaja svijeta moderne: vjera u znanost, linearni progres, lažna obećanja društvene utopije, rušenje vjerovanja u "velike priče", kolosalno i spektakularno rušenje velikih ideologija i njihovo prelaženje u mentalitete*. Zbog činjenice globalnog gubljenja smisla, nakon razočaranja svjetovnim i onim čemu se iskazivao kult kao religijskom ("znanost", "progres", ideologija, ...) dolazi do *intenzivnog i neutaživog traganja za osobnim iskustvenim doživljajem S(s)vetoga*. Stoga novi religijski revival, ističe se u radu, kako u novim religijskim pokretima tako i u novim eklezijalnim pokretima takva pitanja stavlja u središte svoje *pozornosti*. *Poglavito pak obećavajući mogućnost osobnog, neposrednog, iskustvenog doživljaja "nečega posve drugoga"*.

Suvremeni eklezijalni pokreti nastaju i rastu u ambijentima sekulariziranog svijeta i tzv. konzumerističke civilizacije. Javljaju se, dakle, paralelno sa “zalazom svetoga”, sa sekularizacijom i sa slabljenjem institucionalne religije. Pretjerana svjetovnost svijeta, zajedno sa sekularizacijom religijskih institucija koje “paktiraju” s tim i takvim svijetom, u pravilu rađa novim religijsko-religioznim revivalom, obnovom i traženjem neposrednog religioznog doživljaja i iskustva.

Ovaj ni od koga predviđeni religijski revivali i interes za osobni, iskustveni religiozni doživljaj, ponajprije kod studentske populacije i mladih, iznenadio je ne samo istraživače religijskog ponašanja, nego i pripadnike hijerarhijske Crkve. Ti duhovni pokreti u Crkvi šire se brže i zahvaćaju svijet dublje od organiziranih crkvenih misija.

I u Hrvatskoj je, popuštanjem strogo represivnih stega prema religiji i Crkvi u bivšoj komunističkoj državi, kasnih šezdesetih i postkoncilskim otvaranjem Crkve svijetu, došlo do intenzivnijeg i bujnog duhovsko-karizmatskog i molitvenog gibanja. Niknule su neke spontane molitvene zajednice, ponajprije među studentskom mladeži, biblijski kružoci i tribine, eklezijalni pokreti, fokolara, kursiljista, mladih iz Taizéa, ... Eklezijalni pokreti nastaju iz vjerničke “baze”, nemaju čvrsto ustrojstvo, formalnoga članstva, nisu “utvrđeni” nikakvim zakonskim, kanonsko-juridičkim formama, nisu se ustrojili kao organizacije, nisu nastali kao plod teoloških refleksija, niti su ustanovljeni aktom ili voljom hijerarhijske Crkve.

O novim eklezijalnim pokretima u Katoličkoj crkvi, a time i Katoličkoj crkvi u Hrvata, moguće je govoriti ne kao o potpuno novom fenomenu koji bi u crkvenoj povijesti bio sasvim nepoznat, nego više o “promjeni naglaska”, “revivalu”, “povratku izvorima” i rehabilitaciji autentično vjerničke dimenzije kršćanskoga života u dekristijaniziranom i sekulariziranom svijetu. A “pomak naglaska” i naglašavanje određene dimenzije vjerničkoga života, razumije se, uvijek je vezan uz društveno povijesni i sociokulturni kontekst koji je u datom društveno povijesnom i sociokulturnom okružju bio zapostavljen.

Vlastitosti i temeljna obilježja pripadnika novih crkvenih pokreta i na našim su prostorima ista kao i u univerzalnoj Crkvi. Pojačan interes poglavito za vjernička autentično religiozna pitanja: *pitanje cjelovitog smisla ljudskoga življenja, naglašavanje kontemplativno-mističnih elemenata, kristocentričnosti eklezijalnosti, naročito naglašavanje osobnog vjerničkoga iskustva i doživljaja, darova Duha Svetoga, pojačan interes za čitanje Svetog pisma, spontano glasno izrečene molitve, ne strogo strukturirani liturgijski obred, povratak iskustvima prve Crkve, crkvenim ocima svecima i misticima.* Pritom se nastoji

ne zaboraviti niti “zemaljske i temporalne vrednote”, niti na Koncilu njihovu proglašenu autonomiju.

Ono pak što razlikuje jedan crkveni pokret od drugoga nipošto nije vezano uz sadržaj nego uz metode kojima se do religioznog doživljaja i iskustva Svetoga želi doći. Pripadnici novih crkvenih pokreta žele prije svega radikalno kristijanizirati vlastitu osobu, grupu ili zajednicu, a tek onda implicitno i posredno promijeniti “strukture”. Novi crkveni pokreti imaju mnoga obilježja postmoderne. Naglašavanje osobnoga, doživljajnoga, komunitarnog, iskustvenog, a(nti)institucionalnog, apolitičnog, a(nti)ideologijskog, supra ili sub racionalnog, ... itd., i tome sl.

Ocjenjujući ulogu i značenje novih eklezijalnih pokreta, poglavito u Katoličkoj Crkvi u Hrvata, opravdano je reći da oni svojim naglašavanjem osobnog vjerničkog doživljaja, subjektivnog vjerničkog iskustva, personalnosti i komunitarnosti, slobode i osjećajnosti čak i u strogo ritualnom liturgijskom životu Crkve, predstavljaju svojevrsni korektiv oficijelnoj Crkvi da ne upadne u zamke “objektivizma istine” (tzv. teološki racionalizam). Oni je drže budnom da ide u korak sa suvremenim svijetom te da “bude u svijetu, ali ne i od svijeta”.

Na globalnom društvenom planu pripadnici novih eklezijalnih pokreta pridonose rastu osobnih sloboda, individualizma, međukonfesionalnom i međureligijskom zbližavanju, svojevrsnom ekumenizmu, tolerantnosti drugih i drugačijih mišljenja. A to su, naglašava se u radu, i vrednote suvremenog (*post*)modernog društva.

Budući da su pripadnici novih crkvenih pokreta, kako u svijetu tako i na našim prostorima, identificirani kao moliteljski obnovni pokreti, a molitva upravo izražava ono tražiteljsko u religiji -- put za stjecanje osobnoga vjerničkoga iskustva, u empirijskom dijelu rada upravo se učestalost osobne i liturgijske molitve nametnula kao ključni moment vjerničkoga ponašanja, vrednovanja i stavova prema etičko-moralnim normama i doktrini Katoličke crkve. Dobiveni rezultati ukazuju na visoko suglasje pripadnika crkvenih pokreta s učenjem Crkve i njezinim etičko-moralnim normama. Budući da se radi o istraživanju selektivnih skupina u Crkvi, to je sasvim očekivano i razumljivo.